

1. VALIKÕPPEAINE „KULTUURILUGU“

1.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi kultuuriloo kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb mõiste „kultuur“ tähendusi
- 2) väärtustab kultuurilist mitmekesisust
- 3) tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi
- 4) teab tähtsamaid põliskultuure, nende paiknemist, tunneb ära nende põhijooned
- 5) mõistab kultuuride eripära seotust nende paikade looduse- ja kliimaoludega
- 6) mõistab ja analüüsib põlisrahvaste uskumusi, suuremaid mõttesüsteeme ja usundeid
- 7) seostab kultuuride sisu uskumustega, millele need toetuvad
- 8) teab tähtsamaid kultuuriuurijaid
- 9) väärtustab maailmapärandit, teab UNESCO tööd selles vallas

1.2. Õppeaine kirjeldus

Kultuuriloo kursusega omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilased teadvustavad, analüüsivad ja tõlgendavad eri rahvaste müüte, eluhoiakuid, kunstisaavutusi ning võrdlevad neid, tuues välja sarnasusi ja erinevusi. Samuti suunatakse õpilasi tunnetama kultuuride järjepidevust ja leidma vanade kultuuride mõjusid praeguses maailmas ja selle uskumustes.

Kursus toetab läbivaid teemasid „kultuuriline identiteet“ ja „Väärtused ja kõlblus“.

Kultuuriloo kursus algab mõiste „kultuur“ kitsama ja laiema tähenduse avamisega, samuti lühiülevaatega kultuuri uurimisest, tähtsamatest isikutest ja suundadest kultuuri uurimisel ja tõlgendamisel. Sellele järgneb erinevate põliskultuuride tutvustus, mis on üles ehitatud ümber maailma rännakuna alates Muinas-Põhjalast ja lõpetades Lähis-Idas. Peale Põhjala see kursus Euroopat ei puuduta. Kursuse viimase osa moodustab suurte mõttesüsteemide ja maailmausundite tutvustus, liikudes Hiinast Lähis-Itta.

Kursusesse mahub iseseisvaid töid kultuuripärandiga, teatraliseeritud kokkuvõtteid, samuti üks ülekoolliline üritus UNESCO maailmapärandi tutvustamiseks.

Kultuurilugu on tugevalt seotud teiste õppeainetega: geograafiaga, ajaloo, bioloogiaga, kunstiõpetusega, kirjandusega, muusikaõpetusega, filosoofiaga, ühiskonnaõpetusega.

Kultuuriloo kursus ei ole üles ehitatud kronoloogiliselt.

1.3. Õppetegevus

- 1) Õppetegevuse korraldamisel lähtutakse õppekava alusväärtustest, õppeaine eesmärkidest
- 2) Kasutatakse palju pildimaterjali, kaarti, vestluse vormi. Kuna kindel õpik puudub on materjali omandamise viisiks loeng, samuti paljundatud materjalid, väikeses mahus erinevad ajalooõpikud
- 3) Kodutööde maht ei ole suur, tihti piirdub ülesandega vaadata erinevaid pilte, teha lühikesi väljakirjutusi
- 4) Tehakse rühmatöid, esitlusi, plakateid
- 5) Rakendatakse infotehnoloogilisi vahendeid piltide ja videote vaatamisel, materjaliotsingul

1.4. Hindamine

Kultuuriloo õpitulemusi hinnates lähtutakse õppekava üldosa ning teiste hindamist reguleerivate õigusaktide hindamiskäsitlusest. Kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusesest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka loomingulist ja tõlgenduslikku lähenemist kultuurile kui nähtusele. Hinnatavate tööde vormid on kontrolltöö, essee, arutlus, esitus, uurimus.

1.5. Õppesisu

Kultuuri mõiste, kultuuri algupära, selle tekkimine, areng. Tähtsamad kultuuride uurijad, kultuuriteooriad, kultuuri tõlgendamine.

Elukeskkonna ja maailmatunnetuse osa kultuuris.

Muinas-Põhjala: elukeskkond, mütoloogia, olme, kunst, ruunikiri, saagad, „Vanem Edda“.

Põhja-Ameerika põlisrahvad. Eri piirkonnad: Arktika ja Subarktika, Looderannik ja Platoon, Suurtasandik, Suur nõgu, California ja edelapiirkond, idaosa. Mütoloogia, eluolu, traditsioonid, tarbekunst.

Kesk-Ameerika maiade tsivilisatsioon, Andide kultuurid. Kultuuride teke, areng, iseärasused, maailmapilt, ehituskunst, eluolu ja teadused.

Sahara-aluse Aafrika piirkondlik jaotus, asustus, ränded. Aafrika põliskultuuride ühisjooned. Lääne-Aafrika: Ife, jorubad, nende uskumused, eluviis; Lõuna-Aafrika: khoisanid; Ida-Aafrika: suahiili kultuur, Suur-Zimbabwe.

Austraalia, aborigeenid. Lühiülevaade ajaloost, piirkondadest. Mütoloogia, traditsioonid, kaljujoonised, looduspärand. Uus-Meremaa maoorid.

Jaapan, rahva kujunemine, lühiülevaade ajaloost, uskumused, shintoism, kiri, haridus, teater, ehituskunst, samuraikultuur, traditsiooniline eluviis, Hiina mõjud.

UNESCO maailmapärandi nimistu, eri näiteid.

Maailmavaated. Hiina õpetused: konfutsianism, taoism. Kultuuri lühiiseloostus.

India arengu lühiülevaade, usundid: hinduism, budism, selle eri vormid. Võrdlus Hiina mõttesüsteemidega.

Pärsia ajaloo lühiülevaade, Zarathustra õpetus, zoroastrism, kultuuri eripära.

Lähis-Ida. Juutide monoteism. Vana Testament. Judaismi seosed kristlusega. Kristlus, põhijooned Kristuse õpetuses.

Araabia, islam, lühiülevaade araabia kultuurist.

1.6. Õpitulemused

Kursuse lõpetanu

- 1) Oskab paigutada maailmakaardil käsitletud põlisrahvaste kultuure;
- 2) Tunneb uskumustega seonduvaid mõisteid: animism, panteism, totemism, rituaal, mütoloogia; teab suuremaid müüte ja tekkelugusid, oskab näha nende sarnasusi ja erinevusi;
- 3) Teab maailmausundite peamisi jooni, tekkepaika, seotud isikuid;
- 4) Mõistab kultuuri ja igapäevaelu seotust elukeskkonna ja kliimaga, tunneb eri paikade elamutüüpe, elatusallikaid;

- 5) Oskab kujundite, mustrite ja jooniste järgi eristada eri paikade kultuure
- 6) Hindab kultuuride eripära
- 7) On teadlik UNESCO kultuuripärandi säilitamisele suunatud tegevusest, oskab leida selle nimistu objekte

Kursuse tulemusel peaks avarduma õpilase maailmavaade, suutlikkus näha maailma laiemalt ja õppida väärtustama ka võõraste kultuuride omapära, selle kaudu võrdsustama kõiki inimesi.

Samuti peaks kultuuriloo läbinu tundma huvi maailma vaatamisväärsuste ja kultuurinähtuste vastu.